

BEVRIJDINGSTHEOLOGIE IN DE 21^E EEUW

R. Heens, E. Vandeperre, R. Verwimp, (educatieve medewerkers vzw Motief 2006)

Kort samengevat is bevrijdingstheologie het geloof dat mensen zich uit hun onderdrukte positie kunnen en moeten bevrijden.

Bevrijding?

Bevrijding, onderdrukking en armoede zijn beladen woorden. Niet alle vormen van onderdrukking wegen even zwaar of worden onderdrukking genoemd. Wij, mensen uit de Westerse middenklasse zullen onszelf niet gauw *arm* of *onderdrukt* willen noemen, maar deze woorden voorbehouden aan mensen uit de zogenaamde Derde en Vierde Wereld. Vaak zullen wij zelfs moeten erkennen dat wij, ook al willen we dat niet, voor een deel verantwoordelijk zijn voor de armoedige situatie van deze mensen. Toch voelen ook wij ons vaak het slachtoffer van een te hoge werkdruk, voortschrijdende milieuverontreiniging, onrechtvaardige handelspraktijken, overcommercialisering, politieke corruptie, racisme, werkonzekerheid, verzuring,... en dromen ook wij van een uitweg uit deze “zachtere” vormen van onderdrukking. Voor onszelf benoemen wij bevrijding dan eerder als het “doorbreken” van de opgelegde druk, de snelheid van het systeem, de consumptiedrang,... Anderzijds ervaren wij de term “bevrijding” niet als een te groot woord voor de onderdrukten uit het Zuiden. Voor hen zijn radicale en ingrijpende veranderingen immers veel dringender.

Wij zijn er van overtuigd dat al deze vormen van onderdrukking met elkaar verbonden zijn. Net als de problemen van mensen uit de Derde en Vierde Wereld vinden de problemen van de mensen uit de Westerse middenklasse hun oorsprong in de alleenheerschappij van de (neo)liberale wereldvisie waarin geld, macht en kapitaal boven de mens en de natuur geplaatst worden. Deze dominante ideologie houdt een wereldwijd systeem van onderdrukking in stand. Onze bevrijding en die van de mensen uit de Derde en Vierde Wereld hangen samen. Daarom willen wij bondgenootschappen sluiten met iedereen die structureel deze systematische onderdrukking bevecht en/of ondermijnt, op welk vlak dan ook. Wij willen daarbij niet spreken in naam van anderen, maar wel onze stem bij die van hen voegen, om ze te versterken.

Wij stellen vast **dat vanuit allerlei hoeken geschreeuwd wordt om rechtvaardigheid, veiligheid, respect, werk, bevrijding, menswaardigheid, solidariteit,...** Wanneer deze stemmen echter uit (extreem) rechtse hoek komen, blijken zij allen op te komen voor hun eigen belang, zonder de onderdrukkende systemen en mechanismen in vraag te willen stellen of te doorbreken. Vaak hebben zij er immers voordeel bij om het systeem (gedeeltelijk) in stand te houden. Vanuit (extreem) rechtse hoek schrikt men er niet voor terug om termen zoals armoede, bevrijding en onderdrukking van hun oorspronkelijke betekenis te ontdoen en in te passen in de eigen strijd. Daardoor verliezen deze termen aan kracht en betekenis. Daardoor wordt het voor ons ook moeilijker om onze stem te laten horen en duidelijk te maken wat we bedoelen. Wij willen ons hiertegen verzetten en onze strijd en taal niet zomaar door

(extreem) rechts laten misbruiken. Daarom is het ook noodzakelijk om deze termen binnen een gehele maatschappij-analyse te duiden.

Maar wij doen meer dan roepen alleen. Wij willen mensen daadwerkelijk verenigen om de onderdrukking in al haar vormen te leren herkennen en te doorbreken. Door samen alternatieven te zoeken, proberen wij kleine stapjes richting bevrijding te zetten. **De onderdrukking waarmee mensen in onze wereld geconfronteerd worden is immers zo groot en complex, dat een individuele strijd er niet tegen opgewassen is.**

Daarom willen wij groepen proberen op te bouwen met een langdurig karakter, waarin een fundamenteeler leerproces aangegaan kan worden en waarin een vertrouwensband kan ontstaan tussen mensen. Vanuit dit vertrouwen staan zij sterker om elkaar te steunen en zich binnen de eigen

mogelijkheden te engageren voor een betere wereld. Hier ligt onze taak als vormingsinstelling. Met onze vorming willen wij mensen groeperen en hen begeleiden in het blootleggen en verklaren van de onderdrukkingsmechanismen in onze samenleving. Daarbij onderzoeken wij ook zo kritisch mogelijk hoe wij de onderdrukking zelf in stand houden. Wij zien het als onze taak om de individuele ervaringen en inzichten te bundelen en te verdiepen.

Maar wij willen meer dan de problemen analyseren. Wij willen de onderdrukking ook doorbreken. Wij willen vanuit onze inzichten op zoek gaan naar concrete en leefbare alternatieven. Wij willen mensen helpen bij het maken van moeilijke keuzes in hun leven. Wij willen samen nadenken over verantwoordelijkheid, tolerantie, onverzoebare verschillen, geweld, keuzevrijheid,...

Theologie?

Wij laten ons in ons leven en in onze vormingen leiden door **het geloof dat een andere, meer rechtvaardige wereld mogelijk is**. Wij putten onze inspiratie voor een belangrijk deel uit eeuwenoude religieuze boeken en verhalen die vertellen over deze menselijke droom van een andere wereld. Boeken zoals de Bijbel, de Thora, de Koran,... hebben mensen in alle tijden opgeroepen om zich niet neer te leggen bij de "natuurlijke" gang van zaken. Ze bevatten verhalen die het mensen mogelijk gemaakt hebben om daadwerkelijk op een andere manier te gaan leven. Deze boeken en verhalen gaan niet alleen over het verleden, maar ook over de hedendaagse wereld en onze toekomst.

Maar naast de verhalen uit de Schriften vinden wij het ook heel belangrijk om ons te verbinden met bewegingen die staan voor de strijd tegen onderdrukking, tegen de uitbuiting van de aarde, van arbeiders, van vierdewereld mensen, van vrouwen.... Hun kritiek en moed hebben wij nodig. Ze houden ons op de been en zijn voor ons een richtingwijzer naar een menselijke toekomst. Via onze vormingsinstelling willen wij mensen kennis laten maken met deze inspirerende bewegingen en verhalen.

Geloven is voor ons niet het in stand houden van een oude levenswijze, maar een hedendaagse manier van leven. **Geloven is meer dan een overtuiging hebben, het is leven vanuit een overtuiging.** Anders denken is anders leven. Beiden mogen niet los van elkaar gekoppeld worden. Wij willen modellen zoeken en aanzetten geven tot leefbare alternatieven. Ook hier willen wij als vormingsinstelling een actieve rol spelen. Door in onze vorming plaats te maken voor het uitwisselen van eigen ervaringen en die te confronteren met de levensverhalen van anderen en de bevrijdende strijd van bewegingen, kunnen mensen leidraden zoeken bij het maken van keuzes. Ook kunnen ze leren hoe ze in hun eigen leven en in het leven van de mensen rondom ons bevrijding kunnen brengen.

Ons geloof in bevrijding vraagt van ons een radicaal engagement. Het vraagt ons namelijk om steeds partij te trekken voor mensen aan de onderkant van de maatschappij, mensen die op uiteenlopende manieren onderdrukt worden. Deze radicaliteit, dit sterk geloof, is nodig om sterk te staan in de strijd tegen een machtig en allesomvattend systeem. Deze radicaliteit is ook nodig wanneer vechten tegen onderdrukking betekent dat we tegen onze directe eigen belangen in moeten kiezen. Een sterke geloofsvisie helpt om keuzes te maken in complexe situaties.

Dit betekent niet dat de toekomst en de weg ernaartoe voor ons vastliggen, of dat wij vertrekken van zekerheden en nooit onze mening hoeven te herzien. Wij geloven niet dat onze visie de enige goede is, maar wij zijn er wel van overtuigd dat zij voor ons een richtingwijzer is naar een rechtvaardigere wereld. Daarom willen wij haar met hart en ziel volgen en verdedigen.

Wij zijn niet de enigen die vandaag geloven. Overal om ons heen zien wij mensen die geloven: in een andere wereld, in het belang van macht, in het nut van geld, in de vrije markt, in veiligheid en zekerheid, in liefde, in geluk,... Hoewel zij deze zaken geen *goden* noemen, maar “idealen”, “levensdoelen”, “waarden”, “principes”, “noden”,... toch aanbidden en verheerlijken zij deze zaken als goden en offeren er heel wat voor op. Vanuit deze vaststelling durven wij beweren dat het ook vandaag zinvol kan zijn om samen met onze cursisten **op zoek te gaan naar (verborgen) religieuze mechanismen in onze maatschappij.**